

Bosettings- og integreringspolitisk plan for Lardal kommune 2011 - 2015

Visjon for det integreringspolitiske arbeidet i Lardal;

”Levende samarbeid for et flerkulturelt lokalsamfunn”

Innledning

Regjeringens overordnede mål for arbeidet på flyktning- og innvandringsområdet er samfunnstjenlig og styrt innvandring og human, solidarisk og rettssikker asyl- og flyktningpolitikk. For å nå disse målene må utlendingsforvaltningen være helhetlig, effektiv og brukerorientert.

Regjeringen arbeider for at flyktninger skal kunne sikres beskyttelse nær konfliktområdene. Der dette ikke er mulig, skal Norge bidra gjennom å ta imot flyktninger og gi dem opphold og vern her i landet.

Regjeringen vil verne om retten til asyl for mennesker på flukt og iverksette tiltak for å redusere antall asylsøkere som ikke oppfyller vilkårene for beskyttelse til Norge. Innreise og innvandring til Norge skal reguleres og kontrolleres i samsvar med internasjonale forpliktelser og avtaler.

Regjeringens offensive satsing på integrering og inkludering gjennom flere år fortsetter. Regjeringen er opptatt av å sikre rask bosetting i kommunene. Selv om det nå kommer færre asylsøkere til landet vil behovet for å bosette personer som får opphold være stort også neste år.

Regjeringen har rettet innsatsen mot fire områder som er avgjørende for å lykkes i inkluderingsarbeidet:

- Arbeid og bosetting
- Oppvekst, utdanning og språk
- Ligestilling
- Deltakelse.

Statsrådets ord

”Alle har et ansvar for å bidra i utviklingen av det inkluderende samfunnet. Demokrati, likestilling og sosial likhet er grunnverdier. Samfunnet vårt kjennetegnes av relativt små økonomiske forskjeller mellom folk, og stor tillit til samfunnets institusjoner og mellom innbyggerne. Jeg er opptatt av at vi også i årene framover har et slikt samfunn. Vi må sikre at alle som bor her har like muligheter – uansett hvor vi kommer fra og hvilken bakgrunn vi har. Vi må gi plass til nye borgere i fellesskapet, og legge til rette for at alle kan bidra og delta i arbeids- og samfunnsliv. Vi må akseptere religiøst og kulturelt mangfold. En befolkning med ulik bakgrunn og erfaring er en styrke for Norge - ikke en trussel. Vi skal forvente respekt for de demokratiske spillereglene og behandle alle innbyggere i dette landet som enkeltpersoner. Ingen skal stå ansvarlig for det andre gjør eller bli kollektivt dømt og vurdert.”

Lardal kommune har gjennom de siste årene tatt i mot og bosatt tre små innvandrerfamilier. Kommunen har i denne tiden bygget opp en flyktningsjeneste og de som har fått sitt nye bosted i Lardal får tjenester fra ulike deler av kommunens enheter. Det har vært utfordrende å bygge opp igjen kompetansen på et område som ikke har vært en naturlig del av daglig drift på flere år, men en evaluering våren 2011 viser at vi er på rett vei. Noen av de utfordringene det pekes på i evalueringen vil trekkes frem i denne planen.

Integreringspolitisk plan for Lardal kommune tar utgangspunkt i de overordnede politiske føringene for dette fagområdet. Det er Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI) som på oppdrag av staten har det faglige og administrative ansvaret for integreringsområdet. I tillegg har de ulike fagdepartementene integreringspolitiske føringer innen oppvekst, helse, utdanning og arbeid. Planen vil derfor ta for seg de ulike fagområdene som anses som viktige for å lykkes med et godt integreringsarbeid, og som vil bidra til utvikling av gode tjenester til kommunens innbyggere.

Satsningsområder i Lardal kommune fram mot 2020

Integreringspolitisk handlingsplan har 9 satsningsområder som vurderes å være de viktigste fram mot år 2020. Satsningsområdene er:

1. Et mangfoldig inkluderende lokalsamfunn
2. Trygg ankomst og etablering
3. Mangfold og fellesskap i barnehagen
4. Den flerkulturelle skolen - en grunnstein i integreringsarbeidet
5. Likeverdige helsetjenester
6. Introduksjonsprogram med arbeid som målsetting
7. Et flerkulturelt arbeidsmiljø i Lardal kommune
8. God organisering, forvaltning og ledelse
9. Partnerskap med lokalsamfunn og frivillige organisasjoner

1. Et mangfoldig inkluderende lokalsamfunn

Norge er et flerkulturelt samfunn. Over en halv million mennesker har én eller begge foreldre født utenfor Norge. Dette blir sterkt poengtert i Stortingsmelding 49:

”Regjeringen ønsker et samfunn som tar opp i seg det nye mangfoldet i befolkningen..”.

I tillegg til integrering, er mangfold og deltakelse sentrale temaer i meldingen.

Innvandringsspørsmålene får dermed et bredere perspektiv. Målet er å gi alle borgere, uavhengig av bakgrunn, religion eller opprinnelse, like muligheter. Det skal ikke utvikle seg store sosiale og økonomiske forskjeller som følger etniske skillelinjer.

Å leve i et flerkulturelt samfunn innebærer et større mangfold på godt og vondt. I et slikt samfunn vil en i større grad oppleve forskjellige valg og vurderinger basert på kultur, religion, verdier og etiske normer. Når man ikke kjenner til andre folks kultur og skikker kan det være et stort steg å ta kontakt og bli kjent. Mange av de negative holdningene hos både nordmenn og flyktninger bærer preg av uvitenhet og uriktige opplysninger. Dette skaper fordommer.

Viktige spørsmål til lokalsamfunnet er derfor:

- Er lokalsamfunnet inkluderende?
- Hva gjør nordmenn og flyktninger for at inkludering skal finne sted?
- Hvordan er viljen blant flyktninger og nordmenn til inkludering og samhandling?

I et åpent mangfoldig samfunn stilles det krav til gjensidig toleranse og respekt. Inkludering, likestilling og deltagelse er en forutsetning for at samfunnet skal få del i flyktningenes ressurser og erfaringer, dette er utfordringer for oss alle!

Alle barn og unge skal ha samme rettigheter og muligheter til utvikling og selvstendighet, uavhengig av foreldrenes bakgrunn og livssituasjon.

Tilgang til barnehager og en god offentlig skole der elever med ulike bakgrunn møtes som likeverdige er et viktig bidrag til et inkluderende samfunn. At alle barn behersker norsk språk, *og sitt eget morsmål*, er en viktig forutsetning for skolegang og videre utdanning *og videre inkludering*.

2. Trygg ankomst og etablering

Alle flyktninger som bosettes i kommunen møtes av flyktningekonsulentene på det aktuelle stedet for ankomst med offentlig kommunikasjon.

Kommunen er ansvarlig for å tilby egnet bolig til flyktninger som flytter hit. Det er først når flyktningene er i stand til å forsørge seg selv, og egen familie, de har mulighet til å velge friere på boligmarkedet.

Ved bosetting av flyktninger er det en utfordring å skaffe egnede boliger. Behovet kan spenne fra større familieboliger til leiligheter for enslige. Dette kan innebære behov for kommunale utleieboliger i middels standard, i ulike størrelser og i ulike områder. En vil til enhver tid også måtte vurdere å henvende seg til det private leiemarkedet. Det vil alltid være ønskelig med boliger hvor husleien ikke er høyere enn at flyktningene selv vil kunne betjene den uten store problemer når de blir selvhjulpne. Flyktningene vil bli bosatt i boliger som ligger sentralt i kommunesenteret. Tilgjengelighet til offentlig kommunikasjon er viktig da flyktningene som oftest ikke har bil eller førerkort.

Kompetanse om hva som trengs for å kunne bo og leve i Lardal kommune er ofte mangelfull når flyktningen ankommer kommunen. Det legges opp til at den som bosettes får gjøre sine egne valg ved innredning av boligen så langt det lar seg gjøre. Dette er viktig for å skape eierforhold til det nye hjemmet den enkelte familie etablerer. Veiledning ved bruk av tolk er svært nødvendig den første tiden, og inngår som en del av introduksjonsprogrammet for den enkelte flyktning.

I tillegg til den praktiske delen av etableringen er det viktig å ha fokus på at den enkelte selv skal ta ansvar for eget liv og egen økonomi. Det er en klar målsetting at den enkelte voksne skal komme i inntektsgivende arbeid i løpet av introduksjonsperioden, og dermed oppnå selvstendighet og valgfrihet gjennom egen økonomi.

Når kommunen skal motta nye flyktninger legges det vekt på god informasjon til kommunens innbyggere gjennom aktuelle kanaler som barnehage, skole, Huldra og kommunens hjemmeside. Der det er naturlig vil andre medier vurderes brukt i informasjonsarbeidet.

3. Mangfold og fellesskap i barnehagen

For barna er det viktig å være i barnehage for å lære seg norsk, og for å etablere sosiale arenaer for inkludering fra et så tidlig tidspunkt som mulig. Innholdet i barnehagene blir dermed vesentlig. Vi må ha barnehager som er bevisst på sitt samfunnsmandat. Barnehager opptrer som en samlende samfunnskraft for barn under skolepliktig alder og deres familier.

Barnehagene bør gjennom nysgjerrighet bli kunnskapsbærere om flyktningene og således skape trygghet og gode vilkår for integrering. Barn og barnehager er inkluderende i sin natur. Det bør bevisst benyttes i integreringsarbeidet. På den måten kan en gi flyktningene innsikt i normer og regler, språk og lokale forhold. I tillegg vil dette gi etnisk norske en bredere forståelsesramme for det sett av regler og kultur flyktningene bringer med seg.

Barnehagen, et av vår tids siste ”vannhull”, sier Reidar Hjermann.

I det legger han barnehagens viktige funksjon som møteplass også for foreldre der sosiale nettverk kan legges.

For foreldrene er et barnehagetilbud viktig for å kunne delta på voksenopplæringen og introduksjonsordningen, og senere for å kunne være yrkesaktive.

Ved å være inviterende overfor foreldre og søsken vil en kunne nå flere enn de barna som er i barnehage i det daglige.

For å lykkes med inkludering av flyktninger i Lardal-samfunnet, er full barnehagedekning viktig.

4. Den flerkulturelle skolen - en grunnstein i integreringsarbeidet

Skolen vil, som barnehagen, være en svært viktig arena for barn og unges språktrening, sosialisering og integrering.

Erfaringsmessig er det en stor andel barn blant flyktningene som har liten eller ingen skolegang fra hjemlandet. Dersom barna har skolegang vil de allikevel være på et annet faglig nivå enn barn på samme alder i Norge.

En utfordring er også tilpasset opplæring for minoritetspråklige elever i 16-20års alderen med dårlige norskkunnskaper og mangelfull grunnskoleopplæring. Mange av ungdomsskoleelevene sliter også med undervisningen og vil ikke få grunnskoleeksamen.

Av de voksne har nesten 1/3 ingen skolebakgrunn, og er mer eller mindre analfabeter. Det er flest kvinner uten skolebakgrunn. Mange har heller ikke arbeidserfaring fra hjemlandet ut over enkelt jordbruksarbeid.

For å unngå å skape ”tapere” i samfunnet må det legges vekt på at kommunen skal kunne gi et godt grunnskoletilbud til både barn, ungdom og voksne.

Skolene vurderer løpende om det skal tilbys leksehjelp utover det lovpålagte i småskolen for å styrke den enkelte elevs mulighet til å gjennomføre skolegangen på en god måte.

Lardal kommune samarbeider med Larvik om voksenopplæringstilbud. I tillegg kjøper kommunen skoleplass på ”Verdensmesteren” i Larvik for barn som på den måten får den første introduksjonen til norsk skole i et fagmiljø som har gode forutsetninger for å ta i mot nye elever uten bakgrunn fra Norge.

5. Likeverdige helsetjenester

Når Norge bosetter flyktninger kommer de alle fleste fra deler av verden hvor helsetilbudet er helt annerledes enn her hjemme. Dette betyr at flytninger i den første tiden skal gjennom flere helseundersøkelser, bland annet for å kartlegge om det er sykdommer som trenger umiddelbar behandling. I tillegg skal barn og voksne vaksineres da dette ikke er gjort i hjemlandet.

Mange flyktninger, både barn og voksne, sliter med psykiske traumer av ulik art. Krigsopplevelser, forfølgelse, flukt og brutte familiebånd medfører en naturlig psykisk belastning for mange. Det er viktig at kommunen har dette behovet med i sin planlegging av tilbud innenfor psykisk helse som helhet.

Kjønnslemlestelse er et menneskerettighetsbrudd, og det er viktig å arbeide kontinuerlig for å hindre at slike overgrep blir utført. Det er også viktig å arbeide med å begrense de skadene kjønnslemlestedede jenter er påført ved å ha blitt utsatt for dette overgrepet

Regjeringen lanserte den 5. februar 2008 den nye fireårige handlingsplanen mot kjønnslemlestelse med 41 tiltak. Handlingsplanen inneholder en bred satsing mot kjønnslemlestelse som både skal ivareta forebygging og sikre et godt tilgjengelig helsetilbud til de, jenter og kvinner, som har blitt utsatt for et slikt overgrep. Du kan lese mer om dette på www.regjeringen.no

For å kunne fungere godt i familie og samfunn, må vi være friske. Helse og levekår må derfor ha et særskilt fokus. Flyktningene har ofte mange vonde opplevelser med ”i bagasjen”. For å kunne fungere best mulig i det norske samfunnet er det viktig å kartlegge og følge opp behov for forebyggende og behandlende helsetjenester, både somatiske og psykosomatiske. Helse er et av de områdene der den nye loven stiller større krav til kommunens arbeid. Loven krever systematisk oppfølging av flyktningene både i ankomstfasen og senere. For å sikre den nødvendige kvaliteten i arbeidet må tjenesten disponere tilstrekkelig med kompetent personell. Det er en utfordring å sikre den psykosomatiske oppfølgingen av den enkelte flyktningen i kommunen for å hindre utvikling av traumer på et senere stadium i bosettingen. I forbindelse med mottak av flyktninger direkte fra utlandet, må det tas en tuberkulinprøve innen 48 timer etter ankomst. Nyankomne flyktninger skal ha tilbud om en generell helseundersøkelse kort tid etter ankomst. Den enkelte flyktning tilbys fastlege rett etter ankomst i kommunen.

6. Introduksjonsprogram med arbeid som målsetting

Stortinget har vedtatt en lov om introduksjonsprogram for nyankomne innvandrere. Formålet med loven er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltagelse i yrkes- og samfunnslivet, og deres økonomiske selvstendighet.

Tre elementer i introduksjonsordningen er spesielt viktig:

- Kommunen har plikt til å tilby alle nyankomne et heldags tilbud, med hovedvekt på norsk samfunnskunnskap.
- De som deltar i introduksjonsprogrammet skal får stønad/lønn (2G) og ikke sosialhjelp. (Ved behov kan det søkes om supplerende sosialhjelp)
- Deltakere skal kartlegges, og det skal utarbeides en individuell plan for den enkelte.

Hovedmålet er å få flyktingene ut i jobb så raskt som mulig, slik at de blir økonomisk selvhjulpne og klarer seg selv. Å være selvhjulpne innebærer først og fremst å være økonomisk uavhengig men det betyr også å klare seg sosialt i det norske samfunnet.

Språk er viktig for å klare seg i Norge og det er nøkkelen til inkludering og for å komme inn i yrkeslivet.

Introduksjonsordningen er det viktigste virkemiddelet for kvalifisering av nyankomne flyktinger og deres familie.

Målet med deltakelse i introduksjonsprogrammet er å gi grunnleggende ferdigheter i norsk, grunnleggende innsikt i norsk samfunnsliv, samt å forberede for deltakelse i yrkeslivet og/eller utdanning.

Målet for opplæringen er at innvandrere skal lære tilstrekkelig norsk til å delta i arbeids- og samfunnsliv. Innvandrere mellom 16 og 55 år som har en oppholdstillatelse som danner grunnlag for bosettingstillatelse (permanent oppholdstillatelse) har rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Regjeringen vil avskaffe fattigdom og gjøre Norge til verdens mest inkluderende samfunn. Arbeid er nøkkelen til inkludering av innvandrere, og økt deltagelse av innvandrere i arbeidslivet er viktig for å sikre en god samfunnsutvikling.

Særlig viktig er det å øke sysselsettingen blant enkelte grupper av kvinner med innvandrerbakgrunn. Den økonomiske selvstendigheten deltagelse i arbeidslivet gir er også en forutsetning for likestilling mellom kvinner og menn.

Forskjellige former for diskriminering på arbeidsmarkedet hindrer en god bruk av innvandrerbefolkningens ressurser. Dette tilsier en bevisst og aktiv rekrutteringspolitikk blant alle arbeidsgivere. Innvandrere er også omfattet av de generelle arbeidsmarkedstiltakene.

7. Et flerkulturelt arbeidsmiljø i Lardal kommune

Lardal kommune som arbeidsgiver *bør* være et forbilde for andre virksomheter og legge godt til rette for at flyktninger og andre innvandrere skal kunne opparbeide seg språk- og annen fagkompetanse slik at de kan konkurrere om ulike jobber i kommunen.

Lardal kommune skal ved behov i aktivt samarbeid med NAV lokalt, tilrettelegge for arbeidstrening ved ulike tjenesteområder for flyktninger og andre innvandrere med det mål å rekruttere fremtidig arbeidskraft til kommunen.

Lardal kommune vil vurdere å opprette lærlingplasser, utover de vedtatte lærlingplassene, når flyktninger og andre innvandrere i kommunen har behov for dette.

8. God organisering, forvaltning og ledelse

Alle forvaltningsorganer har veilednings- og informasjonsplikt i henhold til forvaltningsloven. Den enkelte skal få informasjon slik at en kan ivareta sine interesser på best mulig måte. Dette kan innebære bruk av tolk. Dersom en person ikke får tilstrekkelig veiledning og informasjon i kontakt med det offentlige, oppfylles ikke lovens krav. Særlover, slik som pasientrettighetsloven og domstolloven, regulerer denne plikten for andre fagpersoner.

Informasjon og dialog er viktig for at vi skal lære hverandre å kjenne, og respektere hverandres kultur. Det må derfor vurderes om det skal etableres et felles fora, et introråd, for å styrke denne dialogen. Ulike faggrupper og/eller frivillige organisasjoner inviteres etter behov. Rådet møtes 2 til 4 ganger pr år.

Det er det enkelte tjenestestedet i kommunen som er ansvarlig for å tilrettelegge informasjon til sine brukere. Således må hvert enkelt tjenestested vurdere om eksisterende skriftlig informasjon må oversettes eller om det er spesielle behov for tilrettelagt informasjon for flyktningene.

Kommuneansatte er viktige holdningsskapende aktører i møte med flyktninger.

Alle som møter flyktninger i sitt arbeid må være bevisst sine holdninger, på samme måte som i møte med ulike mennesker og ulike behov for øvrig.

Hvis to aktører ikke har felles språk, er bruken av tolk en nødvendighet. For helsepersonell spesielt: pasientrettighetsloven(1999) står følgende: Informasjonen skal være tilpasset mottakers individuelle forutsetninger som alder, modenhet, erfaring og kultur- og språkbakgrunn. Helsepersonellet skal så langt som mulig sikre seg at pasienten har forstått innholdet og betydningen av opplysningene.

Lardal kommune har ikke egen tolketjeneste. Det er derfor inngått avtale med Tolketjenesten i Larvik kommune om kjøp av disse tjenestene. Tolkene benyttes av de ulike enhetene etter behov.

9. Partnerskap med lokalsamfunn og frivillige organisasjoner

Deltakelse i det sivile samfunn er en forutsetning for at demokratiet skal fungere. Frivillige organisasjoner er viktige aktører i arbeidet med inkludering og deltakelse, og organisasjoner som representerer innvandrere involveres både når det gjelder utvikling og gjennomføring av tiltak.

Gjennom å bidra til samhandling mellom lokalbefolkning og flyktninger legges det til rette for å skape et godt lokalsamfunn. Ved å skape gode holdninger blant flyktninger og nordmenn som bidrar en til toleranse, aksept og samhandling som kommer alle til gode.

Det er viktig at flyktninger deltar på fritidsaktiviteter på lik linje med nordmenn. Dette er en avgjørende del av ”nettverksbyggingen” og vi ser at det ofte er vanskeligere enn man tror ”å bli kjent”. Kultur og fritid er en naturlig og viktig del av arbeidet med introduksjonsordningen. De frivillige organisasjonene spiller en sentral rolle i det holdningsskapende arbeidet, og er informasjonskilder både for personer med innvandrerbakgrunn og for den øvrige befolkningen. Organisasjonene er nettverksbyggere og kontaktskapere, og de formidler holdninger. Mange av de frivillige organisasjonene bidrar på sine arenaer til dialog og samhandling. Dette gjelder for eksempel idrettslag, religiøse organisasjoner, politiske organisasjoner, barne- og ungdomsorganisasjoner og innvandrere- og bistandsorganisasjoner.

Det anbefales at det etableres et samarbeid bestående av kultur og mulighetskonsulent og NAV kontoret. Samarbeidet vil kunne bidra til igangsetting og koordinering av kulturelle tiltak som også inkluderer flyktninger. Det tenkes på arrangement av og til, og integrering i andre allerede etablerte opplegg. Flyktingene bør selv delta aktivt i planlegging og gjennomføring av disse. Lag og foreninger bør trekkes inn og støttes for å la flyktninger delta i eget opplegg.

Målsettinger og tiltak i Lardal kommune

Målsettinger og tiltak på integrerings og mangfoldsområdet har betydning for alle enheter i kommunen, og skal være en del av den enkelte enhets daglige arbeid. I denne planen har kommunen valgt å samle det som har betydning for vårt felles arbeid på bosettings- og integreringsområdet.

Mål og tiltak for perioden 2011 - 2015:

Ved rullering av planen, vil mål og tiltak som eventuelt ikke har hatt ønsket effekt bli erstattet med nye som kan møte de utfordringene vi til enhver tid måtte ha.

Samlet effekt og kostnad for hvert enkelt tiltak er vurdert så langt det lar seg gjøre uten for omfattende tilleggsberegninger. Det legges vekt på at oppgavene skal løses innenfor kommunens økonomiske rammer.

Hovedmål : ”Levende samarbeid for et flerkulturelt lokalsamfunn”

Tiltak	Kommentar/effekt	Kostnad	Ansvar/gjennom- Føringsår
Tverrfaglig arbeid			
Introduksjonsprogrammet	Gi grunnleggende kvalifikasjoner i form av norsk kunnskaper og kunnskap om norsk samfunnsliv og arbeidsliv. Samt sikre dem økonomisk.	Inngår i NAV kontorets daglige drift	NAV Lardal
Helse	Likeverdige helsetjenester <i><u>Kommunen viderefører utviklingen av arbeidet med psykisk helse, og vurderer behandling av traumer spesielt</u></i>	Inngår i ordinær drift Kostnader må vurderes i budsjettprosess	Helsetjenestene Helsetjenestene i samarbeid med spesialisthelsetjenesten
Fritid	Integrere flyktingene i fritidsaktiviteter.	Inngår i ordinært arbeid	Flyktningkonsulent og kultur og mulighetskonsulenten tar initiativ til kontakt med lokale lag og foreninger
Arbeidspraksis	Kommunen som arbeidsgiver skal bidra til at flyktingene får prøvd seg i arbeidslivet. Motivere lokalt næringsliv til å åpne opp for språk- og arbeidspraksis		Alle enheter NAV Lardal
Informasjon	Sørge for at innbyggerne er orientert om flyktningsarbeidet i kommunen. Samt skape positive holdninger.	Inngår i løpende drift	NAV Lardal i samarbeid med lag og foreninger

	<p>Redusere fremmedfrykt og fordommer</p> <p><u>Barnehager og skoler har fokus på å bruke etablerte arenaer til å skape «bli kjent» arenaer for barn og foreldre</u></p> <p><u>Skolene vurderer fadderordning for nye elever for å styrke integreringen</u></p>		Enhetsledere for barnehage og skole
Holdningsskapende arbeid med vekt på antirasisme skal foregå i alle barnehager og skoler	Gjøre innbyggerne beviste på sine holdninger	Inngå i ordinært arbeid	Rektorer og styrere
Boligsosial handlingsplan	Helhetlig boligpolitikk		Berørte enhetsledere

SAMFUNNSRESULTAT

- **Sosialt nettverk + jobb + hus = Trivsel**
- **Trivsel = mindre utflytting**
- **Mindre utflytting = økt folketal**
- **Økt folketal = lokal vekst!**